

خفہ طالقانی

یا

شرح کبیر بر شرح امثله منسوب بہ شریف جرجانی

بہمراہ

کفتاری لوناہ و بارہ علم اشتاق

(دقراول)

تالیف:

مہدی بکان طالقانی

بہ تقریظ:

محقق ارجمند استاد یوسف زادہ کیلانی

بکان طالقانی، مهدی، ۱۳۶۰ - تحفه طالقانی یا شرح کبیر بر شرح امثلة منسوب به شریف جرجانی به همراه گفتاری کوتاه درباره علم اشتقاق (دفتر اول) / تألیف مهدی بکان طالقانی؛ تقریظ یوسف زاده گیلانی. - قم: دار الحجة، ۱۳۹۲. ۳ ج.

ISBN 978-600-5136-18-0

(دوره):

ISBN 978-600-5136-19-7

(جلد اول):

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

کتابنامه.

۱. جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ ق. الأمثلة - نقد و تفسیر، ۲. زبان عبری - صرف ۳. زبان عربی - اشتقاق. الف. جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ ق. الأمثلة. شرح، ب. یوسف زاده گیلانی، - ب. عنوان.

۴۹۲ / ۷۵

۸۰۴۱ الف ۴ ج ۶۲۰۳ pj

۲۹۹۸۹۷۱

۱۳۹۲

کلیه حقوق چاپ برای ناشر محفوظ می باشد

اسم کتاب: تحفه طالقانی

مؤلف: مهدی بکان طالقانی

ناشر: دار الحجة (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

چاپخانه: گلوردی

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۴۳۴ ه. ق.

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قطع و تعداد صفحات: وزیری ۲۴۰ صفحه

شابک: ۷ - ۱۹ - ۵۱۳۶ - ۶۰۰ - ۹۷۸

انتشارات دارالحجة (عجل الله تعالی فرجه الشریف): قم، پاساژ قدس، زیرزمین، پلاک ۳۵

تلفن: ۳۷۷۳۷۵۴۰ - ۳۷۷۳۴۷۲۷ - ۰۲۵ همراه: ۰۹۱۲۱۵۳۲۸۹۶

تقریظ استاد یوسف زاده گیلانی

بسم الله و له الحمد

اما بعد؛ مکانت و منزلت، علوم عربی و فنون ادبی عموماً و دوفن بی بدیل و دو دانش بی عدیل صرف و نحو خصوصاً بر صاحب بصیرت و ارباب معرفت پوشیده نیست. بزرگ عالم فرزانه عالم اسلام، سید مرتضی علم الهدی، شرط شنآوری و سیاحت در دریای اجتهاد و فقاہت را گذر از دالان دانش های ادبی می داند:

ولیشترط فيه علوم أدبيّ إذ ورد الشرع بلفظ عربيّ

پس بر طالب فضل و کاسب کمال، فرض عین است و عین فرض، که به فنون گونه گون ادبی - عربی دست یازد و بنیاد دانش خویش را بیش از پیش مستحکم و استوار سازد تا در مزال اقدام و مظان طوفان ها دستش نلرزد و پایش نلغزد... وگرنه چون بیدی ضعیف و بی نوا با سست ترین باد خفیف هوا سخت بر خود می لرزد و بندبند وجودش از هم گسسته، فرو می ریزد.

باری، در همان قلمرو یاد شده (علوم عربی و فنون ادبی) فاضل فرهمند و دانشمند ارجمند جناب حجة الإسلام و المسلمین شیخ مهدی بکان طالقانی از جمله فرهیختگانی است که سال‌ها زانوی تتلمذ بر زمین و دامن همت بر کمر زده و از خوان گسترده و خرمن انبوه اهل فن، خوشه‌ها چیده و توشه‌ها اندوخته است.

مشاراً إلیه با سعی بلیغ و جهد بی دریغ در سه رشته صرف و نحو و لغت، آناری نافع و راهگشا نگاشته و به محضر مشتاقان عرضه داشته است. یکی از آن نگاشته‌ها تحقیق و تعلیق و تصحیح کتاب مستطاب الفوائد الموسویة فی شرح شرح التصریف، تألیف منیف علامه جلالت مآب جناب میرزا محمد تنکابنی است و یکی دیگر شرح متین و پر مسأله در ردیه و زین شرح امثله (اثر حاضر) می‌باشد که این نگارنده آن را - من البداية إلى النهاية - و هامشاً - دوبار؛ باری به اجمال و دگر بار به تفصیل از نظر گذرانده، حظ بسیار برده است.

شرح مزبور گذشته از این که حاوی مطالب صرفی و نحوی و لغوی است حایز نکات فراوان ادبی، علمی، اخلاقی، تاریخی - و شرح حال برخی از برجستگان و فرزندگان - نیز هست. و در پاره‌ای از موارد هم مطالب علمی را به شهد ظرایف و شکر لطایف - نثر و نظماً - آمیخته، و بدین ترتیب اثری نسبتاً جامع پرداخته است. شارح شرح حاضر (شرح رساله امثله) سر آن دارد که بر برخی دیگر از رساله‌های گرد آمده در مجموعه قویم و موسوعة عظیم و گرانسنگ جامع المقدمات همانند عوامل فی النحو - که هر چند کم برگ، اما پر بار است - نیز شرحی جامع و مُشبع بنگارد و به تشنه کامان تحقیق و پژوهش، پیش کش بدارد.

راقم این کلمات، توفیقات روزافزون همه راهیان کوی دانش و بینش - خصوصاً نویسنده محترم اثر پیش رو آقای بکان - را از ایزد منان مسألت می‌نماید و جبین زاری و جبهه سپاس به درگاه باری، آن ذات بی قیاس، بر خاک پاک می‌ساید.

و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین

المفتاق المفتقر الفانی

یوسف زاده گیلانی

۲۵ مهرماه ۱۳۹۲

۱۱ ذیحجه الحرام ۱۴۳۴

www.ketab.ir

فهرست اجمالی (۱)

صفحه

عنوان

۷	تقریظ استاد یوسف زاده
۱۱	سخن آغازین
۲۷	گفتاری کوتاه درباره اشتقاق
۴۵	کتاب شرح الأمثلة
۶۳	شرح بسمله
۶۸	شرح حدیث
۸۵	شرح صوت و لفظ
۱۰۰	تقسیم لفظ به مهمل و معمل
۱۰۸	تقسیم کلمه
۱۱۵	تقسیم اسم به مصدر و غیر مصدر
۱۱۸	اصالت مصدر برای کلام
۱۳۹	مصدر در لغت و اصطلاح
۱۵۵	اصل در لغت و اصطلاح
۱۶۳	کلام در لغت و اصطلاح
۱۷۱	ماضی در لغت و اصطلاح
۱۷۸	مستقبل در لغت و اصطلاح
۱۸۲	اسم فاعل در لغت و اصطلاح
۱۹۲	اسم مفعول در لغت و اصطلاح
۲۰۲	امر در لغت و اصطلاح